

Recenzije i prikazi

Hrvoje Jurić

Euforija i eutanazija

Akutni zapisi o kroničnim problemima

Sandorf & Mizantrop, Zagreb 2019.

Euforija i eutanazija simboličan je naslov za procese kojima je obilježen ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju. Jurić je na petstotinjak stranica kritičko-kroničarsko-filozofski ispisao vlastite analize izrazito obimnog spektra društvenih pojava, odnosno aktualnosti socijalno-povijesnog konteksta kojemu i sam pripada, detektirajući nekad veće, a nekad manje probleme, prije svega Republike Hrvatske, a zatim uže i šire regije (Bosna i Hercegovina, Slovenija, Srbija), te naposljetku europske i globalne probleme. U ovom se kratkom prikazu, nažalost, ne mogu prikazati sva poglavlja *Euforije i eutanazije*, kao ni svi problemi o kojima ona progovara i koje analiziraju, premda to po svojoj kvaliteti zasigurno zaslužuju. Već nas sâm podnaslov knjige, *Akutni zapisi o kroničnim problemima*, upućuje na svjetsku, europsku, regionalnu i hrvatsku aktualnost, koju Jurić kritički secira do najsitnijih detalja i zahvaćajući širok spektar tema. Sadržaj knjige čine 74 kolumne objavljene u razmaku od pet godina, s više-manje jednakim vremenskim razmacima među pojedinim, na *Trećemu programu Hrvatskoga radija*, u dnevnim novinama *Večernji list* te na internetskom portalu *H-alter*. Stoga će u ovom prikazu biti izložene samo osnovne teme i pojedini primjeri.

Tekstovi u *Euforiji i eutanaziji* uglavnom progovaraju o unutar- i vanjskopolitičkim problemima Republike Hrvatske, nedostacima visokoga obrazovanja, odnosu religije i države, odnosu religije i pojedinca te problemima malog čovjeka i njegova neplaćenoga rada. Svoje je mjesto u nekoliko tekstova našla i religijska problematika, a razmatranja su usmjerena na

problem negiranja slobode pojedinca kroz hierarhijski ustroj religijskih struktura.

U pogledu unutarnje politike, Jurić temeljito analizira tada vladajući politički establišment, njegove predstavnike, poput Radimira Čačića, Zorana Milanovića, Željka Jovanovića i njegova pomoćnika Saše Zelenike, te detektira njihovo političko djelovanje na štetu naroda kojega zastupaju i u čijem bi napretku i interesu trebali stalno djelovati. Jedan je od najvažnijih činova unutarpolitičke drame Republike Hrvatske, primjerice, zakon koji odluku o svakom većem iznosu investicije u pojedinom gradu, selu ili naselju, prebacuje s lokalne zajednice na državnu izvršnu vlast. Na tom tragu, Jurić navodi primjer Srđa u Dubrovniku, u kojemu bi strani investitori golf-terenima uništili kulturno-povijesno značenje Dubrovnik. Na potonju se problematiku nadovezuje širi, strukturalni problem referenduma. Problem je referenduma kod ovakvih pitanja, koja su od iznimnog interesa za lokalne zajednice, taj da referendum treba imati 50 % + 1 glas protiv inicijative, dok se, primjerice, za referendum udruge *U ime obitelji*, koji želi ustavno zaštititi obitelj kao zajednicu isključivo muškarca i žene, treba skupiti mnogo manje potpisa ne bi li se njegova težnja realizirala. Ovo je samo jedan u nizu problema stanovnika lokalne, manje zajednice koja se ne može izboriti s velikim stranim investitorima, kojima je stalo samo do profita, i velikim političkim igračima, koji to osiguravaju. Volio bih istaknuti i kolumnu »Antidemokratski demokratizam« (str. 29–35), koja na teorijskoj razini argumentirano staje na stranu sustava u kojem je na snazi direktna demokracija, za razliku od predstavničke demokracije. U knjizi je moguće pronaći i druge tekstove koji upozoravaju na koruptivno-kriminalne radnje vlasti bilo na lokalnoj ili na državnoj razini, a koje su oprimgjerene refleksijom o mnogim aferama političara i političarki koji imaju uzde vlasti u Republici Hrvatskoj.

U tekstovima koji progovaraju o vanjskoj politici Republike Hrvatske možemo uočiti temeljnu metodološku osnovu kritike koju

čini otpor neoliberalnom kapitalizmu, pseudodemokraciji, političko-ekonomskoj moći u rukama pojedinih političkih moćnika i poduzetnika i tehnološkoj koja postaje sve manje etična, a sve više pogubna za humanizam u cijelosti. Zajednice u kojima se nalazi Republika Hrvatska, a to je, prije svega, Europska unija, zatim i NATO, predmet su velikoga slavljena vlasti u Hrvatskoj koja nastoji svim svojim građanima i građankama prikazati svoje mjesto u takvoj zajednici kao mjesto u raju, eshatološki rečeno. Mjesto u kojemu nestaju svi problemi maloga čovjeka te sada on ili ona mogu mirno kročiti putevima neizmjerne sreće. Međutim, Jurić upozorava na to da i nije baš tako, da se ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju ili NATO izgubio ne samo suverenitet republike nego i moć demosa.

»NATO je, kao i Europska unija, jedna nedemokratska institucija posvećena čuvanju i promoviranju interesa krupnog kapitala i s njime najuže povezanih svjetskih velesila, uključujući njihove standardne kolonijalističke težnje.« (Str. 272.)

Pod time se misli na to da se svaka važnija državna odluka delegira iz središta Europske unije i NATO-a, tj. Bruxellesa, pa tako možemo govoriti o kompromitiranju, primjerice, autonomije Republike Hrvatske. Naime, Jurić se pita kako možemo biti slobodni od vlasti garantirane ulaskom u Europsku uniju ako nijedna važnija odluka nije autonomna odluka naroda Republike Hrvatske kao njenog suverena, pa ni vlasti koja predstavnički zastupa taj isti narod, nego je odluka diktirana iz Bruxellesa. Iako je djelovanje i funkcioniranje Europske unije veći dio njegove kritike, Jurić također upozorava na izrazito problematično djelovanje NATO-a koji pod egidom širenja mira u svijetu stvara ratna ozračja u zemljama poput Afganistana, u čijim sukobima ugovorno sudjeluju i hrvatski vojnici. Iz ekonomsko-političkog interesa, iz vrha Europske unije i političara koji u njeno ime djeluju, nastaje djelovanje koje nije u službi i interesu naroda, već u interesu sve većeg i većeg gomilanja kapitala, odnosno profita.

Osim kritike vanjske i unutarnje politike u Republici Hrvatskoj, osvrnuo bih se i na treću veliku temu koja prožima *Euforiju i eutanaziju* – temu obrazovanja, točnije visokoga obrazovanja:

»Ne može akademski radnik danas sjediti skrštenih ruku ili se baviti isključivo suptilnim teorijskim problemima ako vidi da je – osim njega osobno, njegovih studenata i njegove neposredne akademske zajednice – ugrožen sam koncept, ideja Sveučilišta, obrazovanja, znanosti i znanja.« (Str. 66.)

Na primjeru zakona, pravilnika i općenito znanstveno-obrazovne politike, Jurić ukazuje na pogubne učinke vladajuće tehnološko-ekonomskopolitičke paradigme.

Knjiga *Euforija i eutanazija* izrazito je vrijedan zapis o aktualnostima od 2012. do 2016. godine, koji je sada, ali će i u budućnosti ostati bogati povijesni uzorak zbivanja na domaćem, regionalnom, europskom i svjetskom planu. Drugim riječima, *Euforija i eutanazija. Akutni zapisi o kroničnim problemima* bitno doprinosi cjelovitom razmatranju povijesno-političkih zbivanja koja nisu išla u smjeru poboljšanja standarda života maloga čovjeka, kako Jurić ističe. Iznimno široko poznavanje činjenica i političkih zbivanja te temeljito svakodnevno zahvaćanje aktualnosti iz različitih medijskih izvora, u razrađenom teorijskom okviru, daju ovoj knjizi poseban kritički kredibilitet i trebalo bi je u razmišljanjima o boljoj budućnosti uzeti u obzir.

Josip Periša

Željko Kaluderović

Stagiranin

Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci
– Novi Sad 2018.

Opsežne rasprave o temeljnim teorijskim i jezičnim pitanjima Aristotelova korpusa u regiji već dugo nije bilo. Obilju istraživanja o Aristotelu i Aristotelovoj filozofiji unatoč, treba u obzir uzeti da nemamo na raspolaganju jednoznačno prihvaćena tumačenja, ne postoje jednoznačni, neupitni prijevodi, a niti sustavnije rasprave oko različitih mogućnosti prijevoda ključnih mjesta i u tom pogledu različitih mogućnosti shvaćanja posljedica znanja koje od Aristotela preuzimamo i prenosimo. Naročito to vrijedi za našu regiju i naše jezike jer sustavniji dijalog o cjelovitom Aristotelovu korpusu – originalnom i prevedenom – izostaje još od Ladanovih prijevoda. Ovaj bi nam skup problema trebao biti važan ne samo iz gledišta struke radi historije filozofije ili povijesti filozofije nego i radi oblikovanja suvremenog mišljenja i poučavanja: s jedne strane, vremenu unatoč i »starenju« unatoč – a ističem to upravo zbog atmosfere tehnološkog stoljeća, koja potiče na otpor prema »starome«, na zaboravljanje i napuštanje dogodenoga – Aristotelov korpus jedan je od nekoliko intelektualnih izvora koji se prebija preko epoha i raskriva se kod svakog problema